

Giacomo Leopardi

DIJALOG

...GRČKI FILOZOF,
MURKO - RIMSKI SENATOR,
NAROD RIMSKI, UROTNICI

(Murko hoće reći lijeno čeljade, a s druge strane Apijan spominje nekog Murka među onima koji se pridružiše urotnicima hineći da su sudjelovali u uroti. Taj je nadimak nosila i obitelj Stacijevaca. V. u Veleja II. 69. odjeljak 2, 72., odjeljak 4, 77. odjeljak 3. s bilješkama *Variorum* na rečenim mjestima, također Hist. Des 2 triumv. knjiga 2., str. 170)

FILOZOF. Kamo ćete tako žurno? MURKO ...zar ništa ne znate? F. O čemu? M. O Cezaru. F. Zaboga, što mu se dogodilo? Ded odmah kažite. Treba li mu pomoć? M. Čemu? Ubijen je. F. Ah, dobro. Kako, gdje? M. U senatu, ubila ga hrpa ljudi. Na nesreću ondje sam bio i ja, pa sam pobjegao. F. Izvrsno – baš ste me obradovali. M. Kakova je ovo đavolija? Jesi li pijan? Kakova je to mijena? F. Nikakva. Mislio sam da mu se dogodio kakov udes. M. A ispustiti dušu uslijed udaraca nožem, naravno, nije udes. F. Nije udes ono za čim nitko ne plače. Narod plače kada je tiraninu loše, a kada umre – smije se. M. Ako nije mrtav nije trebalo da hiniš u mojoj prisutnosti da sam ti stari prijatelj. F. Dok je tiranin na životu, ne treba se uzdati u nikoga. A kasnije dođeš na glas kao Cezarov prijatelj. M. Tako su svi prijatelji tiranima. Činjenica je da me se Cezar ne tiče nimalo, ni najmanje; i što se mene tiče, mogli su ga pribiti na križ ili ga raščetvoriti mjesto da ga izbodu – meni bi bilo svejedno. Ali veoma se žalostim što sam izgubio svaku nadu u sreću jer nisam hrabar čovjek, a upravo takva čeljad znade što je sreća u samodrštvu, a na slobodi je manja od trice. Još je gora stvar što mi ostaje jedna prokleta strepnja. Dođavola i te urotničke hulje. Planodovali smo do mile volje, a evo nas sada, njihovom smo krivnjom opet posred nērēdā. F. Tako govori kukavica. Sloboda, domovina, krjepost, itd. itd. M. Što me briga za slobodu, domovinu itd. Ta su vremena prošla. Sada svatko misli na se. F. Ja to znam bolje od tebe, ali neke se stvari ne govore javno. M. I u javnosti, i na otvorenom, i svugdje. Ovo je stoljeće istine, a ne krjeposti. Ne samo da se krjepost više ne prakticira u djelu (izuzev par ludonja) nego se ne nahodi ni u riječima jer joj nitko ne bi povjerovao. Ah, svijet se veoma promijenio. Civilizacija je učinila svoje. F. Vidim da taj čovjek hoće mene učiti o filozofiji. Dragi moj Murko, te tvoje lekcije ja imam u malom prstu. Filozofija je upravo znanost o opakosti duha i tijela, o mišljenju samo na sebe, o ostvarivanju vlastitih ciljeva na bilo kakav način, o ne vođenju računa o drugima, o ismijavanju kreposti i sličnih natruha te ljudskih izmišljotina. Priroda je snažna, hrabra i vatrena, živa poput dječarca, a razum je trom poput kornjače i plaha poput zeca. Pa da je i čitav svijet filozof ne bi se nigdje našla ni sloboda, ni širokogrudnost, ni ljubav prema domovini ili slavi, ni silna strast, ni ostale gluposti te vrste. E filozofijo, filozofijo... Doći će čas kada će se trezvena i snažna čeljad osloboditi od neprilika koje ih globe te pasti u nesvijest i zaspati u tvom krilu. Tada će ljudski život biti zanimljiv koliko i skladba izvedena na jednoj žici. Lijepa je stvar, dabome, gola istina, a lijep je i san i plandovanje

i razbibriga. M. tiše, tiše – niste u školi nego pred svijetom: sada nije zgodno deklamirati. Mislimo na vlastite glave. NAROD. Živjela sloboda. Smrt tiranima. M. Treba proučavati način samokontrole (razgovor se nastavlja). N. Smrt izdajicama. Živjela diktatura. M. i F. Smrt izdajicama. Živjela diktatura. M. Na ovom će se mjestu zbiti samo zlo. Moja je kuća daleko. Otiđimo na Kapitolij. (ulaze na Kapitolij, još razgovaraju). M. Kakav je ovo ustanak? DIO NARODA. Živjela sloboda. DRUGI DIO. Živjela diktatura. M. i F. Živjela sloboda. Živjela diktatura. F. Istupa jedan čovjek pod šiljatim šešikom i ostavlja za sobom povorku ljudi odjevenih u togu. Evo, dolaze upravo ovamo. M. Jao meni jadnome. Urotnici. Tu smo. Nema vremena za bijeg. F. Svaki drži oštricu u zraku. M. Jeste li opasani kakvim oružjem? F. Nosim samo pisaljku. M. Dajte mi ju, dajte, i to će poslužiti. Skrit ću se u masi pa će povjerovati da sam jedan od urotnika. F. Ah čudo – Cezarov prijatelj. M. Nošnju steže jače od potkošulje - ti si stranac bez ikakve važnosti i dostojanstva, a ipak ne riskiraš. BRUT. Tiranin je mrtav. Živio rimski narod. Živjela sloboda. M. i UROTNICI. Živio rimski narod. Živjela sloboda. B. Zatvorite vrata. M. Dobro ih zatvorite, bog vam dao. NAROD. Živjela diktatura. Smrt urotnicima. M. Smrt urotnicima. B. Molim? Gdje si? Tko je od vas povikao smrt urotnicima? Jesi li ti? M. Oprostite – bila je to grješka. Ja rado radim kao pisar i zbog toga sam navikao ponavljati ono što čujem. B. Kako to da si ovdje među nama? M. Možda zato što nisam jedan od vas. B. Ne znam ništa. Tko se pobrinuo za onoga tvoga kukavičkoga druga? M. Ha! znam i tko ga je prvi probo. KASKA. Ja sam ga prvi probo. M. Istina, prevario sam se – htio sam reći drugi. UROTNIK. Drugi sam ga probo ja. M. Dakle treći. DRUGI UROTNIK. Nipošto, ja sam taj koji ga je treći probo. M. Ukratko, ja sam ga probo, ali ne znam koji po redu. UROTNIK. A bodež mu je ostao u rani? M. Ne, ranio sam ga ovim oružjem koje nosim u ruci. UROTNIK. Tim? Prekrivena je voskom, a ne krvlju. M. Nisam ga očistio. B. Držite ovoga na oku. Razmjestimo gladijatore.

S talijanskog preveo Orsat Ligorio